

IRÁNYTŰ SZÜLŐKNEK
DIAGNÓZIS UTÁN

AZ AUTIZMUSRÓL

AOSZ
2012

A kiadvány megjelenését
az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatta

Felelős kiadó: Autisták Országos Szövetsége
A 2010-ben megjelent kiadványt frissítette: Kapitány Imola
Tördelés: Hronyecz Ildikó

© AOSZ

TARTALOM

ELŐSZÓ NÉHÁNY GONDOLAT A KIADVÁNYHOZ	5
AZ AUTIZMUSRÓL.....	7
AHOL INFORMÁCIÓT ÉS/VAGY SEGÍTSÉGET KAPHAT	9
MÁS, FONTOSABB INTÉZMÉNYEK	13
HASZNOS WEBOLDALAK	17
FONTOSABB KÜLFÖLDI ÉRDEKVÉDELMI ÉS SZÜLŐI SZERVEZETEK	19
OLVASMÁNYOK AZ AUTIZMUSRÓL.....	20
AZ AUTIZMUSRÓL MÁSKÉPPEN	28
BLOGOK.....	33
FILMEK	34

ELŐSZÓ

NÉHÁNY GONDOLAT A KIADVÁNYHOZ

Kedves Szülők, Családtagok!

Talán már gyanakodtak, talán váratlanul érte Önöket a diagnózis: gyermekük autista. Mi, akik a kiadványt készítettük, magunk is átéltük mindezt. Megdöbbsentünk, haragudtunk, sírtunk, kerestük az okokat...

Ki-ki a maga módján próbált megbirkózni a helyzettel. Egy valami azonban közös volt bennünk: a szorongás, a félelem az új helyzettől, az ismeretlentől. Mi lesz most? Hogyan tovább?

Az Autisták Országos Szövetsége e kiadvánnyal segíteni szeretne azoknak a családoknak, amelyek most ismerkednek az autizmussal. Szeretnénk átadni azokat a tapasztalatokat, információkat, amelyek segítik az első lépéseket ezen az új úton. Szeretnénk azonnali, és hasznos tudást nyújtani, hogy a későbbiekben már ne jelentsen gondot, hová forduljanak, hol keressék a később felmerülő kérdésekre, problémákra a megoldást, a feleletet.

Reméljük, a kiadványt a célunknak megfelelően haszonnal forgatják majd, de mivel kevés dolog tökéletes az életben, a kiadvány javítására, bővítésére várjuk észrevételeiket, javaslataikat, hogy információs csomagunk minél nagyobb segítséget jelenthessen a szülők, családtagok számára.

Itt szeretnénk megköszönni az adatfrissítésben résztvevő intézmények segítségét, valamint a diagnosztizáló intézmények és a védőnői hálózat együttműködését a kiadvány terjesztésében.

Az AOSZ vezetősége

AZ AUTIZMUSRÓL

Mi az autizmus?

Olyan állapot vagy másképpen fogyatékoság, amely eltérő fejlődéshez vezet. A napjainkban használt hivatalos kifejezés: autizmus spektrumzavar. A kifejezésben a spektrum szó arra utal, hogy az autizmusnak számtalan megjelenési formája van. Az autizmus viselkedési tünetekben nyilvánul meg, a tünetek leggyakrabban 2-3 éves kor körül válnak nyilvánvalóvá.

Mik a tünetek?

A három fő terület, ahol az autizmussal élő emberek egész életük során nehézségekkel küzdenek:

- kommunikáció – ez alatt nem elsősorban a beszédet értjük, bár előfordulhat, hogy az autista gyermek nem tanul meg beszélni,
- társas kapcsolatok – az íratlan társadalmi szabályok megértése, betartása,
- szociális képzelet – mások szándékainak, érzelmeinek megértése.

Kommunikációs problémák:

- nehezen értik és/vagy használják az arckifejezéseket,
- nem értik a szójátékokat, a szarkazmust,
- nehezen értik meg az átvitt értelmű kifejezéseket,
- oda nem illő mondatokat kevernek a beszélgetésbe.

Éppen ezért segítséget jelenthet nekik, ha világosan, egyszerűen és rövid mondatokat használva beszélünk, valamint elég időt hagyunk az elmondottak megértésére.

Társas kapcsolati problémák:

- nehezen ismerik fel vagy értik meg más emberek érzéseit, problémáit, ezért érzéketlennek tűnhetnek,

- nem vagy nehezen követik az íratlan társadalmi szabályokat; például túl közel állhatnak egy másik emberhez,
- jobban élvezik az egyedüllétet, mint a társaságban töltött időt,
- nem várnak vigasztalást, támogatást másoktól,
- furcsának vagy oda nem illőnek tűnhet a viselkedésük, mivel nehézséget jelenhet számukra, hogy pontosan kifejezzék érzelmeiket vagy szükségleteiket.

A társas kapcsolati nehézségek azt jelentik, hogy az autista emberek nehezen kötnek barátságokat, de nem jelenti azt, hogy nem is szeretnének kapcsolatba kerülni más emberekkel.

Szociális képzeleti nehézségek:

Nekünk sem mindig könnyű kitalálni, hogy más emberek mit éreznek, azt pedig talán még nehezebb, hogy mit gondolnak. Az autizmussal élő embereknek ez különösen nehéz, mert

- nehezen tudják az emberek viselkedéséből megjósolni, hogy mi fog történni,
- nem biztos, hogy észreveszik a veszélyt jelentő helyzeteket,
- az autista gyermekek nem szívesen játszanak szerepjátékokat,
- nem kedvelik a változásokat,
- nehezen boldogulnak ismeretlen helyen vagy helyzetben.

A szociális képzeleti nehézségeket nem szabad összekeverni a képzelet hiányával. Sok kreatív autista emberről tudunk, akik nagyszerű teljesítményt nyújtanak zenészként, íróként, vagy festőként.

Mi okozza az autizmust?

A rossz hír az, hogy még nincs pontos válasz. A jó hír az, hogy a világon sok kutató foglalkozik a témával. A szakemberek szerint az autizmust genetikai és környezeti hatások kombinációja okozza.

Gyógyítható-e az autizmus?

A tudomány pillanatnyi állása szerint az autizmus nem gyógyítható. Létezik azonban sokféle fejlesztési mód, amivel az autista emberek élete megkönnyíthető, képességeik pedig fejleszthetők.

Szilvásy Zsuzsanna

AHOL INFORMÁCIÓT ÉS/VAGY SEGÍTSÉGET KAPHAT

Autisták Országos Szövetsége

1053 Budapest, Fejér György u. 10. I. em. 3/a.

Tel: (05 1) 354 1073

Fax: (06 1) 302 0194

Információs kék telefonszám: (06 40) 200 821

Nemcsak az AOSZ érdekvédelmi tevékenységéről, szülőknek szóló kiadványairól, aktuális, szülőknek szóló képzéseiről kap hírt, hanem autista gyermekével kapcsolatos gondjaira pszichológus, diplomás ápoló és jogász válaszol on-line.

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

A minisztérium ügyfélszolgálati e-mail címei:

info@emmi.gov.hu

ugyfelszolgalat@emmi.gov.hu

Egészségügyért Felelős Államtitkárság

1051 Budapest, Arany János utca 6-8.

Központi telefonszám: (06 1) 795 1100

Fax: (06 1) 795 0012

Ügyfélszolgálat 1051 Budapest, Akadémia u. 7

Tel.: (06 1) 795 1297; (06 1) 795 1033 Fax: (06 1) -795-0162

E-mail: egeszsegugy@emmi.gov.hu

Az ügyfélfogadás rendje:

Hétfő: 9–11:15 és 12–15 óráig

Kedd: 9–11:15 és 12–15 óráig

Szerda: 9–11:15 és 12–15 óráig

Csütörtök: 9–11:15 és 12–15 óráig

Péntek: 9–11:15 és 12–13 óráig

Szociális, Család- és Ifjúságügyért Felelős Államtitkárság

1054 Budapest, Akadémia u. 3.
Központi telefonszám: (06 1) 795 1200

Ügyfélszolgálat:

1054 Budapest, Akadémia u 3.
Fax: (06 1) 795 0670
E-mail: ugyfelszolgalat@emmi.gov.hu

Szociális ügyekben személyes ügyfélfogadás:

Hétfőtől – péntekig: 9–12-óraig.

Telefonos ügyfélszolgálat: (06 1) 795 3168

Hétfőtől – csütörtökig: 9–15 óráig, pénteken: 9–12 óráig

Munkaügyben:

Személyes és telefonos munkajogi ügyfélszolgálat:

(06 1) 795 3167

Hétfőtől – csütörtökig: 9–15 óráig, pénteken: 9–13 óráig a telefon-
számon.

Sportért Felelős Államtitkárság

1054 Budapest, Hold u. 1.
Tel.: (06 1) 795 3248
info@emmi.gov.hu

Kultúráért Felelős Államtitkárság

1055 Budapest, Szalay u. 10–14.
Központi telefonszám: 06-1-795-1200
Fax: 06-1-795-0022

Oktatásért Felelős Államtitkárság

1055 Budapest, Szalay u. 10–14.

Ügyfélszolgálat:

1055 Budapest, Szalay u. 10–14. (Bejárat: Honvéd és Szalay utca
sarok)

Fax: (06 1) 795 0218
okugyfelszolgalat@emmi.gov.hu

A személyes ügyfélfogadás rendje:

Kedd: 13–16 óráig

Csütörtök: 9–12 óráig

Telefonos ügyfélszolgálat:

Hétfőtől – péntekig: 9–12 óráig

(06 1) 795 4755

(06 1) 795 4670

Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság

1054 Budapest, Báthori utca 10.

Központi szám: (06 1) 795 5478

Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság

1054 Budapest, Báthory u. 10.

tarsadalmifelzarkozas@emmi.gov.hu

Kapcsolat az EMMI Sajtó- és Kommunikációs Titkárságával:

1051 Budapest, Akadémia utca 3.

sajto@emmi.gov.hu

Fax: (06 1) 795 0155

ÁNTSZ (Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat)

1097 Budapest, Gyáli út 2–6.

Telefon: (06 1) 476 1100

<http://www.antsz.hu>

Az egészségügyi ellátásokkal kapcsolatos panaszok körében az ÁNTSZ vizsgálja többek között:

- a magánszolgáltatók által nyújtott ellátásokkal kapcsolatos panaszokat,
- a gyógyszertárakkal kapcsolatos panaszokat

Magyarország.hu

<https://magyarorszag.hu/>

Az internettel rendelkezők itt minden jogszabályt megtalálnak, valamint a különféle kérelmekhez tartozó űrlapokat, kérdőíveket letölthetik az oldalról; egyéb állampolgári ügyek is elintézhetőek, anélkül, hogy az okmányirodába kellene elmenni.

Alapvető Jogok Biztosa Hivatala

www.obh.hu/

1051 Budapest, Nádor u. 22.

(06 1) 475 7100; fax: (06 1) 269 1615

A panasziroda nyitva tartása:

Hétfő: 9–16 óráig, behívás esetén: 16–18 óra között

Kedd–csütörtök: 9–16 óráig

Péntek: 9–12 óráig

Oktatási Jogok Biztosának Hivatala

1055 Budapest, Szalay u. 10–14.

(06 1) 473 7097

oktatasi.biztos@om.hu

www.oktbiztos.hu

MÁS, FONTOSABB INTÉZMÉNYEK

NRSZH (Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal)

1071 Budapest, Damjanich u. 48.

(06 1) 462 6400

www.nrszh.kormany.hu

nrszh@nrszh.hu

Magyar Államkincstár

Központi cím: Budapest, Hold u. 4.

(06 1) 327 3600

Család- és fogyatékosági támogatásokkal kapcsolatban itt szerezhetők be a folyósításhoz szükséges iratok.

Telefonos ügyfélszolgálat:

Budapesti ügyfelek hétfőtől csütörtökig 8–16.30 és pénteken 8–14 óráig

a (06–1) 452 2910 telefonszámon érdeklődhetnek.

Az egész ország területéről, hálózaton belüli díjjal hívhatók a (06 30) 344 0045, (06 70) 460 9005 és a (06 20) 881 9535 telefonszámokon.

www.allamkincstar.gov.hu

Az Ügyfélfogadás rendje menüpont alatt megtalálhatók a területileg illetékes irodák ügyfélfogadási ideje, telefonszáma, e-mail címe.

Egyenlő Bánásmód Hatóság

www.egyenlobanasmod.hu

ebh@ebh.gov.hu

A hátrányos megkülönböztetés felszámolására létrehozott hivatal, amely a bejelentés után vizsgálatot folytat, s ha kell büntetést is kiszab.

1024. Budapest Margit krt. 85., Postacím: 1539 Pf. 672

(06 1) 336 7843, 336 7851

Fax: 336 7445

Jogi Segítségnyújtó Szolgálat (Nép ügyvédje)

A szolgálat peren kívüli jogi szolgáltatásként jogi tanácsadást, okiratszerkesztést és iratbetekintést, peres ügyekben pedig pártfogó ügyvédi képviselést biztosít a rászoruló állampolgároknak.

A jogi segítségnyújtási feladatokat jelenleg I. fokon a fővárosi/megyei kormányhivatalok szakigazgatási szerveiként működő megyei igazságügyi szolgálatok (területi hivatalok) látják el. A II. fokú hatósági jogkörrel és az igazságügyi szolgálatok feletti szakmai irányító szerv jogköreit a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Igazságügyi Szolgálatja gyakorolja.

A Jogi Segítségnyújtó Szolgálat az ügyfél jövedelmi, vagyoni helyzetét megvizsgálva csak a támogatás megengedhetősége kérdésében dönt, de a jogi szolgáltatásokat a jogi segítők névjegyzékbe felvett, és a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Igazságügyi Szolgálatával szolgáltatási szerződést kötő jogi segítők nyújtják.

Hogy az adott településen vagy a megyében ki ad jogi segítséget azt ezen a honlapon: <http://www.kimisz.gov.hu/alaptev/nepugyvedje/nevjegyzekek>, vagy a Megyei Kormányhivatalokban tudhatják meg.

Jogsegélyszolgálat

A legtöbb, országos hatókörű, fogyatékos emberekkel foglalkozó civil szervezet ingyenes jogi segítséget nyújt tagjainak. Hogy ki és hol ad jogi tanácsot, arról telefonon az egyesületeknél (szövetségeknél) vagy azok honlapján kaphat információt.

Ne hagyd magad!

A KézenFogva Alapítvány által működtetett antidiszkriminációs jogsegélyszolgálat.

Az ország egész területéről helyi díjszabással hívható kék számon az alapítvány jogász munkatársa fogadja a hívásokat:

(06 40) 200 320 minden pénteken 10–17 óráig

e-mailen: nehagydmagad@kezenfogva.hu,

levélben: KézenFogva Alapítvány, 1461 Budapest, Pf. 234.,

jelige: „Ne hagyd magad!”

Civil Információs Centrumok (CIC)

A kormány az alábbi szervezeteket választotta ki pályázat útján, amelyek „...a Civil Információs Centrum cím birtokában sokoldalú, gyakorlati segítséget nyújtanak más civil szervezetek számára, emellett szakmai tanácsadást végeznek közhasznúsági és pénzügyi területen, valamint pályázati kérdésekben.” (forrás: <http://www.kormany.hu/>; 2012 július 10.)

- Budapest:** Századvég Politikai Iskola Alapítvány
Bács-Kiskun megye: Főnix Kulturális és Ifjúsági Egyesület
Baranya megye: Nevelők Háza Egyesület
Békés megye: Jótékonyági Nőegylet Egyesület
Borsod-Abaúj Zemplén megye: Nyilas Misi Alapítvány
Csongrád megye: Kurca Vidéke Polgári Egyesület
Fejér megye: Echo Innovációs Műhely
Győr-Moson-Sopron megye: United Way Kisalföld Alapítvány
Hajdú-Bihar megye: Szülők a Gyermekekért, Egymásért
Kiemelkedően Közhasznú Egyesület
Heves megye: Egri Norma Alapítvány
Jász-Nagykun-Szolnok megye: Contact Mentálhigiénés
Konzultációs Szolgálat
Komárom-Esztergom megye: Bázis Gyermek és Ifjúsági
Egyesület
Nógrád megye: A Háztartások Foglalkoztatásáért Alapítvány
Pest megye: Isten Szolgálatában Református Missziói Alapítvány
Somogy megye: ÉLÉSTÁR Fogyasztóvédelmi és Jogvédő
Egyesület
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Kelet-Magyarországi Fiatalokért Alapítvány
Tolna megye: Lakható Szekszárdért Közhasznú Egyesület
Vas megye: Hegypásztor Kör
Veszprém megye: Veszprém Megyei Civil Hálózatért Közhasznú
Egyesület
Zala megye: Zalai Civil Életért Közhasznú Egyesület

Autimentor hálózat

A mentorszülők – önkéntes alapon sorstársi segítséget nyújtó – autista gyermeket, vagy fiatal nevelő szülők, akik részt vettek a mentorálásra felkészítő rövid képzésen. Elérhetőségük és bemutatkozásuk megtalálható az AOSZ honlapjának Tanácsadás menüpontjában. A mentoroknak a segítséget kérőkkel kapcsolatban titoktartási kötelezettségük van, bizalommal fordulhatnak hozzájuk a szülők.

HASZNOS WEBOLDALAK

Autisták Országos Szövetsége

www.esoember.hu

Információs portál az autizmusról

www.autizmus.lap.hu

Autizmus Levelező Fórum (ALF)

A listán olyan szülők beszélnek meg gondjaikat, adnak egymásnak sok hasznos, gyakorlati tanácsot, akik autizmus spektrumzavarral, pervazív fejlődési zavarral küzdő gyermekeket nevelnek.

Jelentkezés: alf-feliratkozás@primlista.hu

Auti.hu

www.auti.hu

Autista gyermekek szülei által fenntartott és az őket kísérő szakemberek által lektorált, naprakész és színvonalas információs portál.

Alajos honlapja

www.alajos.hu

Egy felnőtt autista lány édesapjának informatív és tanulságos weboldala.

Autizmus Alapítvány és Kutatócsoport

www.autizmus.hu

Vadaskert Kórház Alapítvány

www.vadaskertalapitvany.hu

Kézenfogva Alapítvány

www.kezenfogva.hu

FECSCKE Szolgálat

www.fecske.kezenfogva.hu

A szolgálat munkatársai kísérésben és otthoni felügyeletben nyújtanak segítséget a hozzájuk forduló családoknak.

Budapesti Korai Fejlesztő Központ

www.koraifejleszto.hu

Fogyatékosüggyel, így autizmussal is foglalkozó honlapok

www.fogyatekosugy.hu

www.startlap.hu

www.gyogylovaglas.lap.hu

<http://www.kozelkep.hu/>

Nonprofit Információs Központ Alapítvány

www.niok.hu

Nyitó oldalán számos hasznos civil szervezet webcíme található.

Érdeklődőknek ajánljuk, hogy a kereső programba, nyelvtudásuknak megfelelően, írják be az autista vagy az autizmus, illetve autism (angol), autizmus (német) szót, és a weben hatalmas mennyiségben jelennek meg honlapok, cikkek, autizmussal foglalkozó szervezetek címei.

FONTOSABB KÜLFÖLDI ÉRDEKVÉDELMI ÉS SZÜLŐI SZERVEZETEK

The National Autistic Society (Nagy-Britannia)

www.nas.org.uk

Autism Europe (európai ernyőszervezet)

www.autismeurope.org

Autism Society of America:

www.autism-society.org

**Autismus Deutschland – Bundesverband zur Förderung mit
Menschen mit Autismus**

www.autismus.de

Rainman's Home (Ausztria)

www.rainman.at

OLVASMÁNYOK AZ AUTIZMUSRÓL

A következőkben a magyar nyelven elérhető, autizmussal foglalkozó olvasmányok, szakirodalmak listáját közöljük. Mivel egyre több írás jelenik meg nálunk is e témáról, az itt közölt felsorolás nem lehet teljes. Ugyanakkor igyekeztünk minél több olvasnivalót csokorba szedni, s egyben arra is törekedtünk, hogy röviden ismertessük az egyes írásokat.

A könyvek megrendeléséről érdeklődjön a legközelebbi könyvesboltban, vagy valamelyik internetes könyvruházban (pl. www.bookline.hu), vagy nagyobb könyvtárakban, antikváriumokban.

Attwood, T.: Különös gyerekek – Animus Kiadó, Budapest, 2008
A kötet az Asperger-szindrómáról nyújt átfogó, gyakorlatcentrikus információkat a felismeréstől a legkorszerűbb terápiás megközelítésekig.

Balázs Anna: Az autista gyermek az óvodában és az iskolában
Gyógypedagógiai alapismeretek 629–654. oldal (2000; szerk. Illyés Sándor)

A cikk elsősorban gyógypedagógus hallgatók számára tartalmazza az autizmus spektrumzavarokkal kapcsolatos legfontosabb alapismereteket, különös tekintettel az érintettek lehetséges útjára a hazai közoktatási rendszerben.

Balázs Anna: Az autizmus korszerű szemlélete

Kapocs, Budapest, 1997

A tömör, elméleti jellegű összefoglaló írás elsősorban orvosoknak nyújt eligazodást. (Mivel a kiadvány 1997-ben jelent meg, ezért a tudományos kutatások frissebb eredményeit már nem tartalmazza.)

Balázs Anna – Őszi Patrícia – Prekop Csilla: Pedagógiai irányelvek
Kapocs, Budapest, 1997

A szerzők az autisztikus tanulók speciális szükségleteinek összefoglalása mellett azokat az elveket, célokat, módszereket tárgyalják, amelyek az érintett tanulók pedagógiai fejlesztésének alapjait jelentik.

Baron-Cohen S., – Bolton, P.: Autizmus – Osiris, Budapest, 2000

A tudományos igényű, de közérthető kötet elsősorban az érintett családoknak nyújt tájékoztatást az autizmust érintő legfontosabb kérdésekben. A könyv mindazoknak ajánlható, akik az autizmus spektrumzavarokkal kapcsolatos alapkérdésekről szeretnének képet kapni.

Bogdashina Olga: Valódi Színek. Érzékelés és észlelés autizmus spektrum zavarokban

AOSZ és a Geobook Kiadó közös kiadványa, Szentendre, 2008

A szerző, aki szülőként és szakemberként egyaránt széleskörű tapasztalattal rendelkezik, ebben a kötetben az autizmussal élő emberek érzékelési és észlelési problémáiról és a terápiás megközelítés lehetőségeiről nyújt gyakorlatcentrikus leírást.

Bognár Virág (szerk.) Láthatatlanok – Autista emberek a társadalomban – Scolar Kiadó, Budapest, 2010

Társadalomkutatók mélyedtek el az alábbi kérdésekben: Milyen szerepet játszottak az autizmus hazai ügyében a civil mozgalmak, hogyan váltak egyre láthatóbbá az autizmussal élő emberek nehézségei? Ki számít autista embernek a közoktatás és az egészségügy rendszerében? Milyen utat jártak be a szülők és családjaik, akik autista gyereket nevelnek? Miképp vonható be az autista személy a család vizsgálatába? Az autista fiatalok problémáit tárták fel a szülők az un. fókuszcsoportos beszélgetések során.

Bös, M.: Gyermeklélek – Kláris, Budapest, 2004

A könyv a szerző és egy autizmussal élő kislány terápiás kapcsolatának történetét mutatja be. Sajnos a könyvben bemutatott terápiás eljárások (a facilitált kommunikáció és a holding terápia) bizonyítottan alkalmatlanok az autizmus kezelésére, alkalmazásuk súlyos etikai problémákat vet föl.

Clements, J., – Zarkowska, E.: Viselkedésproblémák és autizmus spektrum zavarok – Kapocs, Budapest, 2007

A kötet a viselkedésproblémák megközelítésének legkorszerűbb, tudományos kutatásokon alapuló elméleti és gyakorlati módszertanát ismerteti. Minden e témával foglalkozó szakembernek hasznos segítség.

Davis, J. – Balázs A.: Autista a testvérem!

Kapocs, Budapest, 1998

A kötet hatékony segítséget nyújt az autizmussal élő gyermeket nevelő családoknak abban, hogy a testvérek számára jól érthető, tényszerű, praktikus és az érzelmi feldolgozást is megkönnyítő magyarázattal szolgáljanak e fejlődési zavarról.

Delacato, C. H.: Miért „más” az autista gyermek?

Élmény '94 Bt., Hajdúhadház, 1997

A könyv eredetileg 1974-ben jelent meg, sem elméleti alapvetése, sem a gyakorlati módszer hatékonysága nem nyert tudományos bizonyítást. A könyv erénye azonban, hogy rendkívül érzékletesen mutatja be az autizmussal élő gyermekek jellegzetes viselkedési képét.

Frith, U.: Autizmus. A rejtély nyomában–Kapocs, Budapest, 1991

A rendkívül érdekfeszítő, olvasmányos kötet szülők, szakemberek, és az emberi viselkedés és gondolkodás iránt érdeklődő olvasók számára egyaránt ajánlható. Ez a szakmai „alpmű” az autizmus történetének legfontosabb mérföldköveit és a fejlődési zavar megértése szempontjából meghatározó, kognitív pszichológiai kutatások eredményeit tárja az olvasó elé.

Haselfux Péter: A félelem nem úr. A remény nem csal meg

Effó, Budapest, 2008

A könyv a szerző önéletrajzának két kötetét tartalmazza. (*A félelem nem úr* című kötet első kiadása 1995-ben jelent meg.) Haselfux Péter maga is autizmussal él, leánya szintén érintett a fejlődési zavarban. A megkapóan őszinte, rendkívül hiteles önéletírás segít megérteni mindazokat a különleges élményeket, problémákat, amelyekkel autizmussal élő embertársaink szembesülnek.

Havasi Ágnes: Vizuális segítség autizmussal élő személyek kommunikációjának fejlesztésében

Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, Budapest

A szerző rövid, elméleti bevezető után részletesen vázolja a kommunikációs készségek fejlesztésének autizmusspecifikus módszertanát a felméréstől a beavatkozásig. A kötetben két esettanulmány is olvasható, melyek szintén segítik az elméleti részek megértését.

Howlin, P.: Autizmus – Felkészülés a felnőttkorra

Kapocs, Budapest, 2001

A kötet nélkülözhetetlen alpmű mindazoknak, akik autizmussal élő gyermekekkel és felnőttekkel foglalkoznak. A gyermekekkel foglalkozó szakemberek utánkövetéses vizsgálatokon alapuló igen markáns iránymutatást kapnak arról, mely területek fejlesztése a legmeghatározóbb a felnőttkor szempontjából. A felnőttekkel foglalkozó szakemberek pedig átfogó, minden területet felölelő módszertani útmutatóként támaszkodhatnak erre a kiváló szakkönyvre.

Howlin, P. – Baron-Cohen, S. – Hadwin, J.: Miként tanítsuk az elme olvasását autizmussal élő gyermekeknek?

Kapocs, Budapest, 2007

A kötet tanári kézikönyvként és egyben a szociális tudás elsajátításának egyik alapvető tananyagaként szolgál. A rövid, elméleti bevezető után lépésről lépésre mutatja be, hogy miként lehetséges egyénilig felmérni, majd célzottan fejleszteni az elmeolvasás képességét.

Howlin, P. – Rutter, M.: Az autisztikus gyermekek kezelése. A nyelvi fejlődés előmozdítása

Kapocs, Budapest, 1997

A kiadvány az 1987-ben megjelent, *Az autisztikus gyermekek kezelése* című kötet egy fejezetét tartalmazza. Segítségével megismerhetjük a nyelv és a kommunikáció fejlesztésének néhány igen hasznos gyakorlati stratégiáját, de fontos figyelembe venni, hogy a mű születése óta sokat finomodott és bővült a lehetséges fejlesztési módszerek köre.

Howlin, P. – Rutter, M.: Az autisztikus gyermekek kezelése. A szociális fejlődés előmozdítása – Kapocs, Budapest, 1997

A kiadvány az 1987-ben megjelent, *Az autisztikus gyermekek kezelése* c. kötetnek a szociális fejlesztés módszertanát bemutató fejezetét tartalmazza. Mivel az eredeti mű kiadása óta több mint 20 év telt el, a bemutatott módszerek némelyike elavult.

Joliffe, T., Landsdown, R., Robinson, C.: Egy személyes beszámoló – Kapocs, Budapest, 1997

A kötet első szerzője maga is autizmussal él. Saját élményű beszámolója az autizmus természetének olyan, mára tudományos kutatásokkal is alátámasztott hiteles leírását nyújtja, mely nagyban segíthet megérteni a tünetek hátterében álló okokat.

Jordan, R: Autizmus társult értelmi sérüléssel

Kapocs, Budapest, 2007

A világhírű, lenyűgöző elméleti tudással és gazdag gyakorlati tapasztalattal rendelkező szerző ezúttal az autizmusban súlyosabban érintett, az alapsérülés mellett értelmi fogyatékossgal is küzdő gyermekek és felnőttek speciális szükségleteit, a beavatkozás legfontosabb területeit és módszertanát tárja elénk. Az általános módszertani leírásokat az esettanulmányok gazdag gyűjteménye teszi hozzáférhetőbbé a szülők és a szakemberek számára.

Jordan, R. – Powell, S.: Autisztikus gyermekek speciális tantervi szükségletei. Tanulási és gondolkodási készségek

Kapocs, Budapest, 1997

A kiadvány alapvető iránymutatást nyújt az autizmus területén dolgozó pedagógusoknak az egyéni fejlesztési terv kidolgozásához. A szerzők felvázolják az autizmussal élő gyermekek közös speciális szükségleteit, különös tekintettel a tanuláshoz szükséges területekre, majd az egyes kulcsterületekhez kapcsolódó legalapvetőbb stratégiákat is ismertetik.

**Kanizsai – Nagy I. – Kiss Gy. – Szaffner É. – Vígh K:
Munkahelyi készségek kialakításához szükséges szociális
kogníciót fejlesztő csoportos tréningek**

FOKA, Budapest, 2003

Ebben a gyakorlatcentrikus módszertani kiadványban a szerzők olyan korszerű módszereket ismertetnek, amelyek a szociális készségek célzott, autizmuspecifikus fejlesztését szolgálják, és amelyeket ők maguk is hatékonyan alkalmaznak mindennapi munkájuk során.

Kiss Gy. – Tóth K. – Vígh K.: Szociális történetek I.

Kapocs, Budapest, 2004

A gyűjtemény szociális történeteket tartalmaz különböző, a mindennapi élethelyzetek megértésének és megfelelő kezelésének tanításához autizmussal élő gyermekek és felnőttek számára. A történetek két változatban készültek, nyelvileg egyszerűbb, illetve komplexebb megfogalmazásban. A történetek feldolgozhatók egyéni és kiscsoportos keretek között, de akár mintául is szolgálhatnak szakembereknek és szülőknek ahhoz, hogy ők is hasonlókat készíthessenek konkrét problémák megoldására.

Kiss Gy., Tóth K., Vígh K.: Szociális Történetek II.

Kapocs, Budapest, 2007

A gyűjtemény a 2004-ben kiadott *Szociális történetek I.* című kötet folytatása, melyből újabb témakörökhöz választhatunk feldolgozandó történeteket.

Lord, C. – Rutter, M.: Autizmus és pervazív fejlődési zavarok

Kapocs, Budapest, 1996

Ez az „Autizmus füzet” egy igen korszerű gyermekpszichiátriai kézikönyv autizmusról szóló fejezete. Rövid, tömör, átfogó leírást nyújt az autizmussal kapcsolatos alapvető tényekről, elsősorban szakembereknek.

**Matthews, P.: Az autista farm működésének irányelvei és
eljárásrendje – ASK, Gyöngyös, 2003**

A könyv ismerteti a farmok (majorságok) működésének valamennyi fontos aspektusát, beleértve az általános működési elveket, a pénzügyeket, a könyvvitelt stb. Rendkívül sok hasznos tudnivalóval szolgál.

Mesibov, G. B. – Shea, V. – Schopler, E.: Az autizmus spektrum zavarok TEACCH szemléletű megközelítése

Kapocs, Budapest, 2008

Az összefoglaló mű rendkívül részletesen mutatja be az egyik legrégebbi, leghatékonyabb és világszerte leginkább elterjedt autizmus-specifikus komplex megközelítést. Különösen nagy hangsúlyt fektet az érintett emberek és családjuk támogatásának szükségességére és lehetőségeire.

Rutter, M.: Autizmus – A kutatás és a klinikum közötti kétirányú kölcsönhatás – Kapocs, Budapest, 2007

A gyakran a modern gyermekpszichiátria „atyjaként” aposztrofált *Sir Michael Rutter* munkássága az autizmus területén is úttörő. Tanulmányában az 1990-es évek végéig tárgyalja az autizmus kapcsán a kutatás és a klinikai munka közötti kétirányú kölcsönhatást, bemutatva az autizmus történetének legfontosabb tudományos mérföldköveit.

Schopler, E.: Életmentő kézikönyv szülőknek krízishelyzetek megoldásához autizmusban és hasonló állapotokban

Kapocs, Budapest, 2002

Az igen hasznos, szakemberek számára is „életmentő” gyűjteményes kötet 350, szülők által kimunkált és a mindennapokban jól bevált gyakorlati stratégiát mutat be különböző, az autizmusban gyakran előforduló viselkedésproblémák kezelésére. Az összegyűjtött egyedi, családi megoldások mellé minden esetben részletes szakmai magyarázatot fűz a szerző, ami segít megérteni a problémás viselkedések oki hátterét, és azt, hogy miért válhattak be a bemutatott szülői stratégiák.

Schopler, E.: Szakemberek és szülők kiképzése autisztikus gyermekek tanítására – Kapocs, Budapest, 1997

A szerző a TEACCH program legfontosabb alapelveit mutatja be rövid összefoglalójában.

Segar, M.: Életvezetési útmutató Asperger-szindrómában szenvedő emberek számára – Kapocs, Budapest, 1997

Az Asperger-szindrómával élő szerző különleges, egyedülálló könyvével nem csupán sorstársainak ad valódi segítséget gyakorlati tanácsaival a társas életben való eligazodáshoz, hanem mindannyiunk számá-

ra érthetőbbé és átélhetőbbé teszi az autizmussal élő emberek mindennapi küzdelmeit, nehézségeit.

Sutherland School: Autisztikus gyermekek viselkedésproblémáinak kezelése – Kapocs, Budapest, 1997

A kiadvány egy autizmusra specializálódott angliai iskola szakembereinek gyakorlati tapasztalatait összegzi. A viselkedésproblémák kezelésének alapvető szemlélete sok szempontból ma is korszerű, a gyakorlati tanácsok egy része jól alkalmazható, de a bemutatott módszerek némelyike már elavult, sőt etikai problémákat is felvet.

Székely Margit – Dr. Weiss Mária: Autisztikus kórképek diagnosztikája és terápiája – Tanszertár Bt., Budapest, 1994

A szerzők a hazai autizmus ellátás neves, úttörő szakemberei. Bár a könyv szemléletmódja jelentősen eltér a nemzetközi autizmuskutatás vezető irányzataitól, és az elmúlt évtizedek jelentős kutatási eredményei nem is jelennek meg benne, a mű fontos szerepet játszik az autizmussal kapcsolatos alapvető ismeretek hazai elterjesztésében.

Peeters, T.: Autizmus. Az elmélettől a gyakorlatig

Kapocs, Budapest, 1997

A kötet jól érthető magyarázatokkal és számos gyakorlati példa bemutatásával fekteti le az autizmusspecifikus beavatkozás megtervezésének és kivitelezésének legfontosabb elveit. Alapmű.

Tóth K. – Vígh K.: Autizmussal és értelmi sérüléssel élő felnőttek munkakészségének fejlesztése és munkába állításuk feltételrendszere – FOKA, Budapest, 2003

A szerzők az autizmussal és értelmi sérüléssel élő felnőttek speciális szükségleteinek taglalása után konkrét, gyakorlatban is megvalósított példákat ismertetnek a munkakészségek és munkaviselkedés kialakításával kapcsolatban.

AZ AUTIZMUSRÓL MÁSKÉPPEN

Bánki Róza – Borzák Tibor: Nappali álmodozók

Szabad Föld Lap- és Könyvkiadó Rt., Budapest, 2002

A kilencvenes évek közepén készült Nappali álmodozók c. *Bánki Róza* rendezte film, könyvbeli folytatása. Riportok az autizmusról, a szülőkkel. Az autistákról és szüleikről szóló fejezeteket *Borzák Tibor* készítette, a szakemberekkel és a kívülállókkal *Bánki Róza* beszélgetett. A könyvben fekete-fehér fotók és autisták rajzai is helyet kapnak. *Dr. Weiss Mária* az előszóban így fogalmaz: „*Jajkiáltás, segítségkérés azok számára, akik maguk nem tudnak kiáltani, nem tudnak segítséget kérni.*”

De Clercq, H.: Mama, ez itt ember vagy állat? Könyv az autizmusról

Kapocs, Budapest, 2007

A könyv a világhírű szülő-szakember személyes tapasztalatait és gondolatait mutatja be a részleteken keresztül történő gondolkodásról, mely az autizmussal élő emberek gondolkodásának egyik jellemző sajátossága.

Grandin, T. – Scariano, M.: Segítség! Autizmus!

Kapocs, Budapest, 2004

A világhírű szerző rendkívül jó képességű, szakterületén tudományos fokozattal rendelkező autizmussal élő hölgy. Önéletírásából elsősorban gyermekkorra meghatározó élményeit ismerhetjük meg.

Haddon, M.: A kutya különös esete az éjszakában

Európa, Budapest, 2004

Ennek a fordulatos, izgalmas regénynek (kriminek) a főszereplője egy autizmussal élő fiú. Az olvasó elsősorban az ő beszámolóján keresztül ismeri meg a cselekményt. A szerző minden bizonnyal komoly háttértudással és megértéssel rendelkezik az autizmusról, hiszen a szépirodalmi

mű teljes hitelességgel, szakszerűen ábrázolja az autisztikus gondolkodás és viselkedés jellegzetességeit.

Daria, T. O.: Dása naplója

Az AOSZ és a Geobook Kiadó közös kiadásában, Szentendre, 2009

Dása, a macska, naplót ír, amiben „macskaperspektívából” írja le az autista személyek érzékelésmódját, belső világát. A humorral, szeretettel és szakértelemmel megírt könyv úgy vezet be az autista emberek világába, hogy olvasása közben el is feledkezünk arról, szakkönyvet tartunk a kezünkben.

Gottlieb, Daniel: Drága Sam! – *Egy nagypapa levelei unokájához szeretetről, veszteségről és az életről*

Park Könyvkiadó, 2009

A szerző pszichológus és családterapeuta. Autista unokájához írt leveleiből tanulságos könyv született, amiből a szülők megtanulhatják, hogyan kéne okosan beszélni a problémás (és problémátlan) gyerekekkel az élet áttekinthetetlennek tűnő, zavaros és nehéz kérdéseiről, a gyerekek pedig megtanulhatják azt, hogyan törődhetnek jobban a szüleikkel.

Dr. Halmos Szilvia – Dr. Gazsi Adrienn: Esetjogi tanulmányfüzet Kézenfogva Alapítvány, Budapest, 2008

A kötet a *Ne hagyd magad! antidiszkriminációs* projekt tanulságait összegzi. A programot és a kötet megjelenését három szervezet: a Kézenfogva Alapítvány, az AOSZ és a Szimbiózis Alapítvány közös, nyertes pályázata tette lehetővé. Ez a könyv erőt adhat az autista gyermeket nevelő szülőknek, akik azért küzdenek, hogy a törvények biztosította jogok a mindennapokban érvényesüljenek.

Háy János: A Gézagyerek – novella, in: *Élet és Irodalom* 1999. december 22.

Háy János: A Gézagyerek – színdarabok; Palatinus Kiadó, Budapest, 2005

A novella, és a belőle írt színdarab főhőse Géza, autista, anyjával él együtt egy kis faluban. *Garaczi László* író, kritikus írja a színdarab kapcsán: „Géza tragédiájának oka humorérzékének teljes hiánya. Számára a dolgok egyértelműek, nincs érzéke a tréfához, a világ igenekből és

nemekből áll, nincsenek is-isek, átmenetek. Nem értelmezhető az olyasmi például, hogy mondok valamit, és a modalitással, vagyis *ahogy* mondom, jelzem, hogy valójában éppen az ellenkezőjét gondolom.”

Moon, Elisabeth: A sötét sebessége

Metropolis Media Group, Budapest, 2009

Az író nő főhősét a fiáról mintázta, és azt a morális kérdést rejti el a történetben, hogy ha hatalmunkban áll (ti. a modern orvostudomány-nak), hogy az autistát meggyógyítsuk, kényszeríthetjük-e őt az eljárásra. Ha pedig szabadon dönthet az autista személy, akkor mi szól ellene és mi mellette. A könyv Nebula-díjat kapott, amelyet az Egyesült Államokban a legjobb tudományos-fantasztikus irodalomnak adományoznak.

Moor, Julia: Hogyan játszunk és tanuljunk autista gyermekünkkel – Ötletek és tapasztalatok szülőknek és nevelőknek

Animus, Budapest, 2009

A szerző tanított tanulási problémákkal küzdő felnőtteket (köztük autista embereket is), és autista gyermeke van. Könyvének előszavában ezt írja: „Remélem, ez a könyv nem pusztán ötletgyűjteményül szolgál, hanem abban is segít, hogy a gyermekük viselkedésével küzdő szülők módot találjanak az önbizalmat és a kapcsolatokat újraépítő közös játékokra.”

Notbohm, Ellen: Tíz dolog, amit minden autizmussal élő gyermek szeretné, ha tudná

Az AOSZ és a Geobook Kiadó közös kiadásában, Szentendre, 2009

A szerző egyik gyermeke autizmussal él. Könyvét útikönyvnek nevezi, amire szüksége van minden szülőnek, ha el akar igazodni autista gyermeke világában: „Ez a könyv iránytű lehet olyan kereszteződésekben, ahová valószínűleg meg fogtok érkezni, de a könyv segítségével könnyebb lesz tájékozódni. Az út kevésbé lesz ismeretlen, így kevésbé lesz ijesztő.”

Park, C. C.: Autista a kislányom

Budapest, White Golden Book, 2001

Érdekes és értékes írás egy autizmussal élő gyermeket nevelő édesanya tollából.

Picoult, J: Házirend

Atheneum Könyvkiadó Budapest, 2011

Fordulatos bűnügyi történet, melynek középpontjában egy Asperger-szindrómás kamasz áll.

Robinson, J. E.: Nézz a szemembe!

Kossuth Kiadó Zrt. Budapest, 2012

A Kiss legendás gitárjait megtervező John Elder Robinson önéletírása. A szerző Asperger-szindrómával él.

Stevens, Ch. – Stevens, N.: Egy kisfiú

Gabo Kiadó, Budapest, 2009

David autista, szülei közös könyve az ő történetét mutatja be, azt, hogy milyen egy olyan gyermeket fölnevelni, aki örökké kisfiú marad. Az autista gyermeket könnyű szeretni, de sokkal nehezebb vele élni, mint azt elképzelnénk. A szeretettel megírt könyv bemutatja az autizmus szívszorító és meglepően örömteli oldalát is.

Seth F. Henriett: Autizmussal önmagamba zárva

Kapocs, Budapest, 2005

Az autizmussal élő fiatal nő igen sokoldalúan mutatja be tehetségét, gondolatait, élményeit. Könyve az önéletrajzi írások mellett rajzait, festményeit és fotóit is tartalmazza.

Seth F. Henriett: Autizmus – egy másik világ

in: Új Galaxis – Tudományos, fantasztikus antológia, 8. szám, 2006

A szerző maga is autizmussal él, és a Sethu nevű szereplőben valószínűleg saját magát jeleníti meg. Elolvasva megtudhatjuk, hogy milyen lehet az autisták olykor magukba zárt, érzékeny világa.

Sacks, Oliver: Antropológus a Marson

Osiris Kiadó, Budapest, 2004

A neves ideggyógyász professzor olyan eseteket ír le, amikor az idegrendszer sérülése folytán a személyek élete új irányt vesz: festőművész, aki nem lát színeket; autista, aki kitűnő kutatóvá válik; vak masszőr, aki visszanyeri látását, de ezzel mégsem tud élni; egy bölcs megvilágosodott, akinek valójában agydaganata van.

Süveges Julianna: Együtt is távol

Jel, Budapest, 2005

A pedagógus végzettségű szerző egy autizmussal élő kislány fejlődését mutatja be, és azokat a nagyszerű eredményeket, melyeket a rendszeres, szisztematikus fejlesztéssel elértek. A kötet különösen nagy értéke, hogy érinti a felnőtté válás problémakörét is.

Tarnai Balázs: Földi Paradicsom – A Loyaltown tábor, avagy az integrált nevelés csodája és kötelessége

ÉFOÉSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete, 2001

A szerző önkéntes segítőként vett részt a táborban. A legnehezebb, nem beszélő, nem szobatiszta autistákkal foglalkozott. Ott szerzett tapasztalatait, életről szóló élményeit írta meg e könyvben. A szerző azóta is az autizmussal élő személyekkel foglalkozik, jelenleg az Egyesült Államokban tanít.

Williams, Donna: Léttelenül – egy autista nő naplója

Animula, Budapest, 1999

Williams, Donna: Autizmus – egyes szám első személyben

Pannonica, Budapest, 2001

Donna Williams önéletrajzi kötetei világhírűek, és más, autizmussal élő szerzők önéletrajzaihoz hasonlóan, igen fontos források az autizmus megismerésének, és az érintettek problémáinak, gondolkodásmódjának megértésének. Fontos szem előtt tartanunk azonban, hogy a szerző általános, az autizmusra vonatkozó megállapításai és terápiás tanácsai nem feltétlenül igazak minden autizmussal élő személyre, és nem minden esetben igazoltak tudományosan.

BLOGOK

Autizmus mesék

<http://nostenyek.com/category/autizmus/>
Egy Angliában élő édesanya feljegyzései.

Autizmussal élni

<http://autizmussalelni.blog.hu/>
Egy jó képességű autista kislány édesanyjának internetes naplója.

Gyurka guru tanításai

<http://www.felsofokon.hu/blog/gyurka-guru-tanitasai-az-autizmusrol-maskeppen>
Egy felnőtt autizmussal élő fiatal testvérének blogja.

Nappali álmok

<http://nappialalmok.blogspot.hu/>
Egy súlyosan érintett kislány édesanyjának blogja.

FILMEK

Esőember (Rain Man)

rendező: Barry Levinson

színes, amerikai (USA) játékfilm, 140 perc, 1988

A film négy Oscar-díjat nyert, köztük a legjobb film díját. Magyarországon a filmből ismerte meg mi az autizmus, és ma is sokan hiszik azt, hogy minden autista ember olyan, mint az Asperger-szindrómás Raymond, akit Dustin Hoffman játszik zseniálisan. Raymond intézetben él, létezéséről testvére, Charlie (Tom Cruise) csak apjuk halála után szerez tudomást. Charlie jóformán semmit nem örökölt, a sok pénz, a hárommillió dollár, az eddig nem ismert bátyé: Raymondé. Charlie útra kel a szintén örökölt régi autóval, hogy megismerje őt, és megszerezze a pénzt.

A nappali álmodozók

rendező: Bánki Róza

színes, magyar dokumentumfilm, 86 perc, 1996

A filmben szakemberek és szülők beszélnek az autizmusról és a terápiás lehetőségekről.

Röpködő mozdulatok (Láthatatlan állampolgár)

rendező: Tanos Miklós

színes magyar dokumentumfilm, Pax Televízió, 50 perc, 2004

A film a meglévő intézményes keretekről (Autizmus Kutatócsoport Módszertani Központja, Kísérleti Iskolája) tudósít. Szülők, gyerekek és érdekvédők beszélnek örömeikről, nehézségeikről, aggodalmaikról.

Mami blue

rendező: Szekeres Csaba

színes, magyar dokumentumfilm, 55 perc, 2002

Edina magára marad. Nemcsak akkor, amikor férje halálhíreről értesül, már sokkal korábban: amikor megtudja, hogy kétéves kisfia, Karcsika autista.

A film igyekszik emberi oldalról a lehető legteljesebb képet rajzolni egy olyan problémáról, aminek a pusztas létezését is tagadták régebben egyes „szakemberek”.

BenX

rendező: Nick Balthazar

színes, feliratos, belga–holland filmdráma, 93 perc, 2007

Ben különleges fiú. Autista. Az életét furcsa rituálék szerint éli. A saját világában él, ami egyben egy internetes szerepjáték világa is. Ben valódi élete ugyanis valóságos pokol: az iskolában két fiú zaklatása szinte halálos fenyegetést jelent neki. Bennek azonban van egy terve, ami egy szóban foglalható össze: gyilkosság. De aztán Ben az interneten megismerkedik Scarlite-tel. A lány felborítja eredeti elképzeléseit.

Modern társadalmunkban a fiataloknak egyre több kihívással kell szembenézni – a főszereplő autizmusa lényegében ezen problémák metaforája.

Utolsó idők

rendező: Mátyássy Áron

színes, magyar filmdráma, 90 perc, 2009

Mátyássy Áron első nagyjátékfilmje, az *Utolsó idők Priskin Iván* (Kádas József) és autista nővére, *Eszter* (Vass Teréz) történetét mutatja be. 1997-ben egy ukrán határ menti faluban él a két testvér, akik elvesztették szüleiket. Iván autószerelő, és gázolajat hoz át a határon. Nővére, Eszter, a mindennapi rutinnak él. Otthonuk egy nyomasztó falu, ahonnan szinte lehetetlen kitörni.

A film elnyerte a Filmszemle legjobb filmjének járó díjat 2009-ben.

Simi sosem kért enni

rendezte: Arányi Vanda

színes magyar riportfilm, 9 perc, 2009

A rövid riportfilm egy gyermekét nevelő édesanya szempontjából mutatja be autista gyermekét, mindennapjaikat. A kisfilm érthetően, de szakszerűen, szülői szempontból beszél az autizmusról. Folyamatosan letölthető az IndexVideo-ról.

http://index.hu/video/2009/04/02/az_autizmus_vilagnapjara/

Osztályfőnöki óra az autizmusról, Kulka Jánossal

A Társaság a Szabadságjogkért (TASZ) filmje

<http://tasz.hu/osztalyfonoki-ora-az-autizmusrol-kulka-janossal-0>